

Zákon o správních poplatcích a předpisy související. Komentář

Komentář k zákonu o správních poplatcích představuje přehledný úvod do problematiky správních poplatků a to jak v rovině ryze správní, tak v rovině finanční, která je jejich důsledkem. Součástí zákona je rovněž Sazebník správních poplatků, který určuje, které úkony správních orgánů podléhají zpoplatnění a v jaké míře.

Komentář dále obsahuje i přehled navazujících ustanovení zvláštních právních předpisů. Oba autoři jsou zkušenými lektory v oblasti správního práva.

Právní stav komentáře je k 1. 8. 2017.

Zákon o správních poplatcích a předpisy související. Komentář

Autor: Lukáš Potěšil, Ivana Pařízková

Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017

Publikaci je možné zakoupit >>> [zde](#).

Ukázka z publikace

§ 3

Poplatník

(1) Poplatníkem je fyzická nebo právnická osoba, která podala žádost nebo jiný návrh k provedení úkonu správnímu úřadu, nebo osoba, v jejímž zájmu nebo věci byl úkon proveden.

(2) Vznikne-li povinnost zaplatit poplatek za týž úkon více poplatníkům, zaplatí jej společně a nerozdílně, nestanoví-li sazebník jinak.

Předmět výkladu:

- I. Obecně k subjektům správních poplatků
- II. Osoba poplatníka a plátce
- III. Vymezení pojmu daň a poplatek
- IV. Charakteristika osoby poplatníka správního poplatku
- V. Solidární daňová povinnost

I. Obecně k subjektům správních poplatků

Poplatníkem správních poplatků je fyzická nebo právnická osoba. Ta se domáhá provedení úkonu (srov. komentář k § 2), který podléhá jeho zaplacení (je zpoplatněn), a to pokud není od správních poplatků osvobozena (k tomu srov. blíže komentář k § 8). Subjektem správního poplatku je ten, komu zákon ukládá povinnost zaplatit správní poplatek.

Zákon o správních poplatcích ukládá povinnost zaplatit správní poplatek tomu, kdo požaduje provedení úkonu, který podléhá zpoplatnění. Konkrétně se jedná o osobu, která podala žádost (srov. § 45 spr. řádu) o zahájení správního řízení, nebo podala jiný návrh k provedení nebo uskutečnění jiného správního úkonu (k tomu blíže srov. komentář k § 2). V případě, že se správní úkon provádí z úřední povinnosti nebo v zájmu účastníků řízení, je poplatníkem ten, v jehož zájmu nebo věci byly úkony podléhající zpoplatnění provedeny.

Jestliže vznikne několika poplatníkům za tentýž zpoplatněný úkon povinnost zaplatit správní poplatek, zaplatí jej společně a nerozdílně. Správní orgán může vybrat a vymáhat zaplacení správního poplatku od kteréhokoliv z nich.

K odst. 1

II. Osoba poplatníka a plátce

Osobu poplatníka je nutno považovat za jeden z nejdůležitějších konstrukčních prvků správních poplatků. Bez existence subjektu by neměl kdo správní poplatek zaplatit. Vymezení toho, kdo je poplatníkem správního poplatku obecně obsahuje již daňový řád. Ten v § 20 označuje tuto osobu jako daňový subjekt. Je to osoba, kterou za daňový subjekt označuje příslušný daňový či poplatkový zákon, jakož i osoba, kterou zákon označuje jako poplatníka nebo jako plátce daně. Podmínky, za nichž se konkrétní fyzická nebo právnická osoba stává poplatníkem nebo plátcem poplatku, tedy daňovým subjektem, jsou vymezeny ve zvláštních poplatkových zákonech. Je tomu tak proto, že teprve podle konkrétního druhu poplatku vzniká různým subjektům toto postavení spolu s určením, jakým způsobem budou plnit své povinnosti při správě poplatku. Určení poplatníka správního poplatku je předmětem komentovaného ustanovení.

Poplatníkem podle původního vymezení v § 6 odst. 2 zák. č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků, byla osoba, jejíž příjmy, majetek nebo úkony jsou přímo podrobeny dani, a plátcem daně podle odstavce 3 citovaného ustanovení byla obvykle osoba, která pod vlastní osobní majetkovou odpovědností odvádí správci daně daň vybranou od poplatníků nebo jim sraženou. Tato kritéria zůstávají jako základní vodítka používané terminologie. Na otázku, kdo je poplatníkem nebo plátcem daně, odpovídají podle § 20 odst. 1 daňového řádu jednotlivé hmotněprávní předpisy.

Zvláštní daňové zákony používají, resp. by měly přesně používat, pojmu poplatník či plátce daně a společný pojem „daňový subjekt“ v případech, kdy se stanoví povinnosti nebo přiznávají práva oběma typům subjektů povinným k dani. Daňovými subjekty jsou i právní nástupci zaniklých právnických osob a zemřelých osob fyzických.

Daňovým subjektem je obecně třeba rozumět nositele poplatkových povinností, přičemž tyto poplatkové povinnosti zakládají příslušné hmotněprávní předpisy upravující jednotlivé druhy daní a poplatků v širším slova smyslu, jak jsou vymezeny v § 2 odst. 3 a 4 daňového řádu. Ten uvádí, že daní se rozumí peněžité plnění, které příslušný zákon označuje jako daň, clo nebo poplatek, dále peněžité plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle daňového řádu, a peněžité plnění v rámci dělené správy. Pod pojem daň se zahrnuje rovněž daňový odpočet, daňová ztráta nebo jiný způsob zdanění a příslušenství daně.

III. Vymezení pojmu daň a poplatek

Otázku, co je daň a poplatek, si obvykle neklademe, protože tento pojem každý běžně zná. Tento finančněprávní institut vznikl se státem, současně se s ním i vyvíjel a přizpůsoboval se jeho potřebám. Pokud jde o náhled a definice na tyto pojmy, tak odpověď není jednoduchá, vzhledem k tomu, že tyto pojmy jsou jednak kategorií právní, ale i ekonomickou.

Z ekonomického úhlu pohledu daň definujeme jako povinnou, zákonem stanovenou, nenávratnou částku, kterou se více méně pravidelně odčerpává na nenávratném principu část důchodu subjektu ve prospěch veřejného peněžního fondu. Pokud bychom hledali zákonnou definici, tak legální definice chybí, ale můžeme říct, že je to majetkové plnění ve prospěch veřejného peněžního fondu, stanovené autoritativně zákonem. Daňový řád určitou charakteristiku pojmu daň provádí, jak bylo již zmíněno výše.

Z právního hlediska jsou daně a poplatky platebními povinnostmi, které stát stanoví zákonem a jejichž hlavním účelem je získání příjmů pro úhradu celospolečenských potřeb, tj. příjmů do veřejného rozpočtu.

Stát je při vybírání daní a poplatků zastoupen finančními orgány, které jsou oprávněny požadovat peněžní plnění od vymezených daňových a poplatkových subjektů. Realizováním těchto veřejnoprávních fiskálních vztahů nevzniká těmto subjektům konkrétní nárok na určitou ekvivalentní protihodnotu plnění. Stejně tak postavení státu a daňového subjektu není postavením rovnoprávním, jako je tomu v soukromoprávních vztazích. Veřejnoprávní vztahy jsou charakteristické vztahem nadřazenosti státu vůči občanům a jiným právním subjektům a platí zde presumpce správnosti vydaných právních aktů. Z uvedeného lze daň vymezit jako povinnou, zákonem stanovenou platbu, vybíranou státem, obcemi nebo jinými veřejnoprávními subjekty na úhradu veřejných potřeb, a to v předem určené výši a s předem určeným termínem splatnosti (srov. Baxa, J. a kol. Daňový řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011, s. 800).

Pokud se zaměříme na pojem poplatek, i na tomto místě můžeme říct, že zákonná definice chybí, pouze jednotlivé zákony konkretizují jednotlivé druhy poplatků, které jsou vybírány orgány veřejné správy v České republice (k této problematice srov. komentář k § 1). Z ekonomického úhlu pohledu na poplatek nahlížíme jako na povinnou, zákonem stanovenou částku plynoucí ve prospěch veřejného peněžního fondu, za níž má poplatník nárok na ekvivalentní protiplnění ze strany státního orgánů, přičemž poplatek má nahodilý charakter.

Poplatek, na rozdíl od daně, je dávkou nepravidelnou s ekvivalentem, tedy je vybírán ad hoc za protiplnění ze strany státu nebo jiné veřejnoprávní korporace. Tím se více podobá ceně a také nesprávně je někdy cena i soukromého statku uváděna jako poplatek (poplatek za šatnu, poplatek za úschovu zavazadla apod.). K poplatkům se váže stejný požadavek jako k daním, a to v čl. 11 odst. 5 Listiny, kdy poplatky mohou být stanoveny pouze na základě zákona, což je jeden z rozdílů poplatku a ceny. Další rozdíl můžeme spatřovat ve vztahu mezi výší poplatku a výší skutečných nákladů na poplatkový ekvivalent, zpoplatněný úkon, které jsou jen těžce měřitelné, a není zde možné použít cenovou kalkulaci. Další z rozdílů je např. nemožnost stanovení výše poplatku dohodou. Ta je dána zákonem, závazností úhrady poplatku a možnostmi jeho vynucení.

Rozdíl mezi daněmi a poplatky je třeba vidět především v tom, že na rozdíl od daní, má poplatník v případě uhrazení poplatku nárok na ekvivalentní plnění. Tento rozdíl se u některých (typické je to právě pro místní poplatky) poplatků stírá. A to buď zcela, to znamená, že poplatník nemůže očekávat vůbec žádné protiplnění ze strany státu nebo veřejnoprávní korporace, případně je hodnota protiplnění k výši poplatku v nepoměru. Příkladem může být poplatek ze psů, kdy obec není povinna

poskytnout žádnou protislužbu či plnění za uhrazený poplatek. Naproti tomu u poplatku za užívání veřejného prostranství je úhrada místního poplatku spojena právě s možností užívání veřejného prostranství některým ze zákona zpoplatněných způsobů užívání (srov. § 4 odst. 1 zák. č. [565/1990](#) Sb., o místních poplatcích). U správních poplatků a stejně tak u soudních poplatků je zpoplatněn vždy úkon či řízení příslušného orgánu, tedy je zřejmé, že ekvivalentní plnění zde existuje. Zda je toto plnění vždy odpovídající výši poplatku, je otázkou názoru.

Jednotlivé druhy daní a poplatků nejsou stanoveny a upraveny jednotně v jednom právním předpise. Jejich právní úprava je zakotvena v předpisech zabývajících se přímo konkrétními daněmi či poplatky.

Na tomto místě a v souvislosti se zamyšlením výše, tj. ve vztahu k daním a poplatkům, je nutné obdobným způsobem vymezit osobu poplatníka a plátce. Opět můžeme využít toho, že tento pojem není pouze právní kategorií, ale i ekonomickou, a proto z ekonomického pohledu na poplatníka nahlížíme jako na nositele daňového či poplatkového břemene a z právního hlediska je poplatník osoba, která nese odpovědnost za splnění daňového dluhu, a to včetně majetkové újmy.

Daňový řád nepřináší vlastní úplnou definici daňových subjektů, ale v rámci jejich vymezení pouze odkazuje na jednotlivé zvláštní (hmotněprávní) předpisy, které upravují vznik poplatkové povinnosti a zároveň též označují jejich nositele.

Nositelé daňových, poplatkových povinností jsou právní teorií označováni právě jako daňové subjekty a dále rozdělováni na poplatníky a plátce. Poplatníkem se rozumí osoba, jejíž příjmy, majetek nebo úkony jsou přímo podrobeny dani, poplatku. Plátcem pak osoba, která pod vlastní majetkovou odpovědností od poplatníků daň vybírá či jim ji sráží, a následně takto sraženou či vybranou daň odvádí správci daně. Toto tradiční právně teoretické pojetí sledují s větší či menší přesností též jednotlivé hmotněprávní předpisy, a proto daňový řád tyto pojmy (na rozdíl od dřívější právní úpravy obsažené v zákoně o správě daní a poplatků – srov. § 6 citovaného zákona) již blíže nevymezuje.

Dále je nutné od sebe rozlišit pojem daňový (poplatkový) subjekt a subjekt daně (poplatku). Daňový (poplatkový) subjekt je institutem procesním, institutem správy daní, jak bylo uvedeno výše, a to podle § 20 odst. 1 daňového řádu. Naproti tomu subjekt daně (poplatku) je nejčastěji právě označen jako poplatník, s tím, že tento pojem má dlouhou tradici a právě toto označení je vhodné použít pro subjekt poplatku. Obecně lze uvést, že subjektem poplatku je ten, jehož příjem, věc nebo činnost jsou podrobeny poplatku. Specifickou skupinou daňových subjektů jsou osoby, které zvláštní zákon neoznačuje ani jako poplatníky ani jako plátce, ale s ohledem na aplikaci daňového řádu pro řízení založená těmito zákony jim přiznává postavení daňového subjektu.

IV. Charakteristika osoby poplatníka správního poplatku

Závěrem můžeme shrnout, že poplatníkem správního poplatku je fyzická nebo právnická osoba, která podala žádost nebo jiný návrh k provedení úkonu správnímu úřadu, směřujícího k vydání rozhodnutí (ať již konstitutivního, či deklaratorního) o právech, právech chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických a právnických osob (účastníků řízení), ale též v rámci veškerého postupu správních orgánů při výkonu veřejné správy vůbec, tzn. na veškerou veřejnoprávní činnost správních orgánů směřující navenek. Pojem výkon veřejné správy je ve smyslu teorie správního práva pojmem zahrnujícím jak správní řízení, včetně vydávání individuálních správních aktů, tak i dalších činností, například vydávání ověření, osvědčení, posudků, nahlédnutí do rejstříků, přijetí žádosti nebo návrhu, potvrzení, vyjádření a stanovisek, rovněž tak též informační úkony typu doporučení, výzev apod. K této problematice blíže odkazujeme na komentář k § 2.

K odst. 2

V. Solidární daňová povinnost

Poplatníci, kterým vznikne povinnost zaplatit poplatek za týž úkon společně a nerozdílně, můžeme označit za poplatníky se společnou poplatkovou povinností. Solidární povinnost vysvětluje § 1872 a násl. občanského zákoníku. Dlužníci, kteří jsou zavázáni plnit dluh společně a nerozdílně, jsou povinni plnit všichni a za jednoho. To znamená, že věřitel může požadovat celé plnění nebo jeho libovolnou část na všech spoludlužnících, nebo jen na některých, nebo na kterémkoli z nich.

Komentované ustanovení vysvětluje, kdo je poplatníkem v případě solidární povinnosti, a v souladu s § 1872 obč. zák. konstatuje, že solidárně zavázaní poplatníci mají společnou poplatkovou povinnost. Znamená to, že tuto poplatkovou povinnost může plnit kterýkoli z nich, a současně, že správce daně, v našem případě správní úřad (k tomu srov. komentář k § 1), může vyžadovat zaplacení poplatku a plnění všech ostatních povinností od všech solidárně zavázaných poplatníků nebo od kteréhokoli z nich v plné výši. Solidárně poplatníci odpovídají nejen za zaplacení poplatku, ale též za případné sankce za neplnění peněžních i nepeněžních povinností.

Judikatura:

Dle názoru Ústavního soudu zákon č. [338/1992](#) Sb., o dani z nemovitostí, sice určuje povinnost nového majitele uhradit případný daňový nedoplatek předchozího vlastníka, ale tím nezabavuje správce daně povinnosti, aby novému majiteli rozhodnutím podle § 32 zák. č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků, mimo jiné stanovil, jaké peněžité plnění se mu ukládá, zejména když z průběhu jednání a údajů finančních orgánů vyplývalo, že daňová povinnost byla vyměřena původnímu vlastníku. Ústavní soud neakceptoval názor soudu, že se v případě výzvy k zaplacení daňového nedoplatku v náhradní lhůtě splatnosti jedná o procesní úkon, neboť jí není rozhodováno o hmotných právech či povinnostech daňového dlužníka, jestliže je pouze vyzván k úhradě daňového nedoplatku. Proto musí této výzvě vždy předcházet rozhodnutí, ve kterém je daňovému subjektu uložena daňová povinnost. (nález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. I. ÚS 313/99)

Zákon č. [338/1992](#) Sb., o dani z nemovitostí, sice určuje povinnost nového majitele uhradit případný daňový nedoplatek předchozího vlastníka, ale tím nezabavuje správce daně povinnosti, aby novému majiteli rozhodnutím podle § 32 zák. č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků, také mimo jiné stanovil, jaké peněžité plnění se mu ukládá, zejména když z průběhu jednání a údajů finančních orgánů vyplývalo, že daňová povinnost byla vyměřena jen původnímu předchozímu poplatníkovi. (nález Ústavního soudu ze dne 8. 7. 1999, sp. zn. I. ÚS 469/98)

Pokud se daňový subjekt nachází v pozici plátce, který pod vlastní majetkovou odpovědností odvádí správci daně daň vybranou od poplatníků nebo sraženou poplatníkům, nejedná se o jeho daňovou povinnost, tudíž ani případná platba nemůže být evidována na jeho daňovém účtu. Absence takové platby tedy nemůže mít za následek vznik daňového nedoplatku, a naopak přebytek nemůže způsobit vznik daňového přeplatku. (rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 30 Ca 83/2001)

Související ustanovení:

§ 2 - předmět poplatků, § 5 - vyměření a vybírání poplatku, splatnost poplatku a následky jeho nezaplacení, § 6 - placení poplatku, § 7 - vracení poplatku, § 8 - osvobození od poplatku

Související předpisy:

daňový řád

Literatura:

Další články:

- [Kultura jako prestižní benefit: Proč by právní firmy měly sázet na „inteligentní zážitky“? Rozhovor s JUDr. Martinou Jankovskou](#)
- [Wolters Kluwer uvádí na český trh AI právní pracovní prostor Libra s integrovaným obsahem ASPI](#)
- [Jak ušetřit na energiích, aniž byste porušili zákon](#)
- [SLUTO DAŇOVÁ & ÚČETNÍ firma roku 2025: Kdo se letos zařadil mezi špičky oboru?](#)
- [Novela stavebního zákona, transparentní odměňování a AI v právní praxi: zveme na odborné konference Wolters Kluwer](#)
- [Zásady a principy soukromého práva jako základ moderní právní praxe. Proč má studium LLM smysl nejen pro právníky](#)
- [Kmenové listy v s.r.o. – právní rámec, převod a praktické dopady](#)
- [Executive LLM: Prestižní milník pro právní profesionály. Business Institut otevírá jarní cyklus již 1. března](#)
- [ČEZ jako první v České republice spustil 1000. dobíjecí stojan pro elektromobily](#)
- [Novinky v ASPI za rok 2025: AI, komentáře, judikatura](#)
- [D.A.S. mezi předními značkami českého trhu](#)